

**CENTRE D'ESTUDIS JURÍDICS
I FORMACIÓ ESPECIALITZADA**

Ausiàs March, 40
08010 Barcelona
TEL. 93 207 31 14
FAX: 93 207 67 47

 **Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia**

Programa Compartim de gestió del coneixement

VII Jornada de Prevenció i Mediació Comunitària

Escenaris del diàleg

Les històries del dia a dia

Relats de la comunitat de pràctica CERCA:

Compartim, experiències de resolució de conflictes amb adolescents

Coordinació:

Ana Nogueras Martín i Robert Gimeno Vidal

Barcelona
15 de novembre de 2012

IMAGINANT EL GRUP CERCA

Ana Nogueras Martín

Robert Gimeno Vidal

Tècnics de l'Equip de Prevenció i Mediació Comunitària

Després del treball fet durant l'any 2010 entorn de la reparació de danys en l'àmbit municipal, amb l'elaboració de la GRAM i la seva presentació a la jornada anual del Programa el 16 de novembre de 2010, ens vam plantejar com podíem continuar amb la tasca.

Érem molt conscients que havíem obert una nova via, però també que acabàvem tot just de començar i que encara teníem molt de camí per recórrer. Parlant-ne, i animats pel ressò que va tenir la GRAM, vam començar a idear i a projectar quin podria ser el pas següent:

Ana: El tema de la reparació de danys està molt bé, i hauréem de treballar en la difusió, perquè a nosaltres ens pot semblar fàcil, però crec que no ho és tant. Ara bé, hi ha altres coses que em preocupen i que observem en la majoria de municipis. Veiem molts professionals desencantats, que pensen que la feina que fan amb els joves no serveix per gaire, que no va enlloc... No sé com ho podem fer perquè vegin que això no és així, que la seva tasca és essencial.

Robert: La veritat és que ens expliquen intervencions molt interessants, i en la majoria dels casos obtenen bons resultats. Però és cert que no sembla que siguin conscients del que representen, del valor de la seva acció. I fixa't com és de curiós, davant les situacions més complexes que viuen amb els joves, el que fan servir majoritàriament, i no deixen de fer-ho, és el diàleg... I és igual que sigui un educador, un mestre, un dinamitzador juvenil..., o fins i tot un policia...: quasi sempre intenten arreglar les coses parlant, i en general funciona.

Ana: De fet, el professional és un recurs en si mateix i les eines que fa servir no es poden adjudicar únicament al sentit comú. Per formació, per experiència professional i de vida, sabem quines són les actuacions que obren vies de comunicació i de vinculació. Però, no sé per què, quan analitzem les intervencions i busquem una sortida als casos més problemàtics, ràpidament la proposta que surt és sancionadora. És com si passéssim directament al pla B, oblidant-nos del que ens funciona en el dia a dia, el diàleg! Hem de buscar la manera de tornar el valor a les eines que ens ajuden, que són eficaces...

Robert: Un recurs importantíssim, el professional, però a vegades el volum de feina, l'exigència de resultats, les urgències, la pressió també poden afectar la intervenció, que pot arribar a ser més mecànica, més de protocols, i acaben sent visibles majoritàriament els casos que surten d'aquest marc. Potser podríem formar un grup de treball per reflexionar i parlar sobre tot això..., un espai per veure com es treballen les situacions conflictives amb adolescents, com les aborden, quines eines fan servir...

Ana: Identificar les eines i analitzar-les ens ajuda a prestar un servei de més qualitat i, a més, pot fer que el mateix professional se senti bé, menys estressat, i fins i tot evitar situacions de *burning out*, tan freqüents en aquest àmbit. La idea del grup és molt bona! Podria servir per compartir experiències de resolució de conflictes amb adolescents..., seria una manera de recollir històries, històries quotidianes que no tenen per què ser extraordinàries, però en què puguem veure tots els ingredients d'una intervenció eficaç. Crec que és bàsic recuperar l'essència de la nostra intervenció.

Robert: Sí, i a més això, han de ser històries que no tenen per què ser excepcionals, històries que no sempre se'ls presta l'atenció o el valor que es mereixen, però que permeten reflexionar sobre la pràctica i fer visible la força del diàleg amb els adolescents...

Ana: Ja sé com en direm d'aquest grup... Serà el CERCA: compartim, experiències de resolució de conflictes amb adolescents... Té un significat simbòlic, cercar és buscar, investigar, i a més, per a mi, és *cerca de próximo*, de *cercano*...

Robert... No està malament..., m'agrada... Sí, sí, m'agrada molt. Fem servir aquest nom, jo li veig molt de futur..., és un tema per treballar-hi alguns anys... Hem de formar un grup a partir del que vam treballar l'any passat, quan es va fer la GRAM, però obert a més gent, que hi pugui participar qualsevol professional dels municipis amb què estem treballant i que ens expliquin intervencions en què han prioritzat el diàleg per damunt de la sanció...

Ana: En podem dir "històries del dia a dia" i analitzar què tenen de comú. Identificar les eines que hem fet servir, veure la riquesa i els efectes que tenen i a partir d'aquí convertir la pràctica en teoria. Em penso que aquesta mirada ens permetrà adquirir plena consciència del poder del diàleg en la responsabilització dels joves i dels canvis que pot provocar en la seva conducta.

Tots dos: "històries del dia a dia", a veure si s'hi animen i n'expliquen unes quantes.

I ens en van explicar moltes. N'hem recollit algunes que, com veurem, no tenen res d'especial ni d'espectacular, però que tampoc són meres anècdotes. Són històries que es viuen en el dia a dia, en les nostres feines com a educadors, mediadors, dinamitzadors juvenils, treballadors socials, mestres, professors, policies...

Aquestes històries mostren com intervenim, quin objectiu prioritzem i com ho aconseguim. Mirant-les, escoltant-les atentament, veurem que, en totes, la paraula és la protagonista. Les eines que fem servir formen part del nostre ADN professional, i això a vegades provoca que no es reconeguin com a tals o que no se'ls presti l'atenció o el valor que es mereixen. Volem fer un subratllat especial a una d'aquestes eines, que en la gran majoria de casos és la que realment funciona, el diàleg.

Parlar, conversar entre tots, professionals i joves, veïns i ajuntament, per trobar alternatives que no estigmatitzin els joves, que siguin educatives i integradores, és un dels ingredients de la història que ens expliquen des de Collbató. Una mobilització social molt creativa i que acompanya en el creixement.

ART CLANDESTÍ

Olivia González Fernández
Educatora social de Collbató

Durant la primavera de l'any 2010 ens vam trobar en una situació desconeguda fins llavors a Collbató, d'un dia per l'altre van aparèixer pintades a diferents parets del municipi (escoles, parcs públics, etc.). Val a dir que la major part d'aquestes eren tags, és a dir, signatures d'àlies senzilles que es fan de pressa i que identifiquen els grafiters. Les signatures (*tags*) no corresponien a grafiters experts, pel seu aspecte eren més aviat de principiants.

Cal dir que, malgrat que fos una novetat a Collbató, la tradició d'escriure el propi nom en propietats i en llocs públics és molt antiga. Aquest fenomen el trobem a les parets de les masmorres i presons de l'edat medieval, entre els murs romans i sobre les columnes, i expressen consignes polítiques, insults o declaracions d'amor; fins i tot mariners i pirates, en els seus viatges, quan trepitjaven terra, deixaven pseudònims o inicials marcades sobre les pedres o grutes amb un tros de suro cremat. Avui dia també en trobem als lavabos públics, lloc de profunda intimitat que dóna peu a la creació d'il·lustracions, poesies i reflexions personals molt variades.

Doncs bé, tornant al principi, la guàrdia municipal va poder identificar tres grups de joves implicats en l'ornamentació del poble. Un de sis persones, que van agafar *in fraganti* pintant la paret d'un parc, un altre que pintava la paret de l'escola de primària i un últim grup de tres membres que es va trobar per carambola. Els tres grups van ser derivats a serveis socials, en total dotze joves estaven esperant que ens pronunciéssim.

En aquell moment treballàvem en un projecte de mesures reparadores, que estava en un punt mort a l'espera de l'aprovació de les noves ordenances de civisme. Aquest projecte, de participació totalment voluntària, anomenat *Kom-promès*, es va formular per donar una resposta educativa alternativa a la sanció administrativa als joves que cometien infraccions relacionades amb danys al mobiliari urbà.

S'ha de dir que al municipi de Collbató aquesta mena d'infraccions augmenten exponencialment a la primavera i a l'estiu, època en què es tendeix a estar més temps al carrer i es disposa de més estones lliures. L'acumulació d'infraccions en els darrers anys ens va fer plantejar la creació d'aquest projecte *Kom-promès*, amb l'objectiu de responsabilitzar els joves i donar-los una oportunitat per aprendre de l'experiència i rectificar.

Des del punt de vista educatiu, el fet de vincular-se amb nous referents positius de la comunitat a l'hora de realitzar tasques comunitàries i socials fa que els adolescents s'hagin de posicionar com a persones adultes i madurin personalment i social.

Però tornem a l'escenari de les pintades. Davant d'aquests fets havíem d'actuar amb rapidesa, perquè el temps dels adolescents és l'*ara*, i és més efectiu treballar a partir de les conseqüències immediates. Aquestes coses, dins de l'administració pública, acostumen a ser lentes, i la lentitud no és gaire compatible amb el ritme dels joves. Si hi afegim que els polítics del municipi també tenien cert neguit per resoldre el tema, evitar que la situació s'esbombés i es creés alarma social, és ben clar que no podíem esperar que es desencallés el projecte.

Ens vam plantejar una proposta que havia de ser senzilla, de baix cost, en la qual cap dels participants es trobés en situació de desemparament legal, i sobretot havia de ser una experiència que els menors visquessin en positiu, una oportunitat i un aprenentatge i no pas un càstig.

Era la primera vegada que s'havia desencadenat aquesta eufòria pictòrica col·lectiva i volíem fer veure als joves que anar pintant de manera furtiva les parets del poble no és la millor via per dir la seva. D'altra banda, preteníem que sentissin la satisfacció de formar part d'un col·lectiu que treballa per millorar l'entorn en què ens movem tots.

El primer pas d'aquesta experiència va consistir a citar totes les famílies i els joves per explicar la situació i oferir-los la participació en el projecte *Kom-promès*. Les reaccions dels pares van ser diverses: alguns van entendre ràpidament el propòsit educatiu de la mesura alternativa, d'altres van confondre d'entrada la reparació amb un càstig, però després van verbalitzar que ja els estava bé.

Un altre grup de famílies va requerir un treball més profund i de diverses entrevistes perquè quedés clar que la funció del nostre servei no era qüestionar o esbrinar si els nanos eren els autors reals o no de les puntades, sinó oferir-los una sortida educativa alternativa a la sanció econòmica i amb caràcter totalment voluntari.

El fet de desvincular-nos de la policia va ajudar que finalment tothom es decantés per participar en el projecte de reparació.

Abans de la realització concreta de l'acció reparadora vam fer un treball de reflexió amb tots els joves. Els vam transmetre que a la majoria dels ciutadans no els agrada trobar tot el poble amb guixades i que aquesta mena d'accions pot portar conseqüències legals. Si volen entrar al món del grafiti hi ha vies per on podem caminar plegats dins la legalitat.

La reflexió va portar alguns joves a plantejar la necessitat de reparar els danys: "Si hem pintat les parets, podem tornar a blanquejar-les amb pintura i aquí no ha passat res". La proposta sorgida, compartida pels serveis socials, les famílies i els nanos, va consistir en l'organització d'una jornada "ludicofeinerà" amb el nom *Fem dissabte a Collbató* per blanquejar les parets i netejar alguns espais públics del municipi.

Es va plantejar com una activitat més del poble, de participació ciutadana, una jornada oberta a tothom, de cura i neteja de l'entorn. Els organitzadors sabíem que aquesta invitació a la participació popular era estratègica i que d'aquesta manera els joves no serien assenyalats amb el dit per la resta (als pobles petits de seguida correm aquest risc).

La participació va ser molt alta i a més dels nanos que havien fet els grafitis van venir altres joves i adults del municipi. Així van quedar diluïts en un grup de gent diversa que estava desenvolupant una tasca per millorar la comunitat i si, des de fora, ressaltaven en el grup era precisament per ser joves i realitzar una bona obra. El nostre propòsit va ser en tot moment evitar l'estigma, oferir altres referents positius, donar-los la possibilitat d'experimentar el que se sent quan hom fa una acció positiva pels altres i hom es preocupa pel bé comú. Per això vam recomanar a les famílies dels menors que també assistissin a la jornada.

Així doncs, es va dividir el poble en sectors, es van organitzar grups i a cada grup se li va destinar una zona. Es va subministrar a totes les persones inscrites estris i material per pintar els murs, i bosses i guants per recollir la brossa de l'entorn.

La implicació dels pares era important, perquè malgrat que les relacions entre pares i fills en aquesta etapa són difícils, continuen essent models importants i necessaris. A més, era una manera de responsabilitzar-los de l'educació dels seus fills i anar un pas més enllà de la "bronza". Era una demostració pràctica de valors i una oportunitat d'expressar l'amor pels seus fills i l'interès perquè siguin més bones persones. El resultat final va ser que, excepte un parell de menors, tots hi van assistir acompanyats de pares i mares, i algun fins hi tot dels seus germans.

En acabar, un camió de la brigada municipal es va encarregar de recollir tot el material i la brossa arreglada i tothom va poder gaudir d'un aperitiu ofert per l'Ajuntament, que ens vam prendre mentre parlàvem amb satisfacció de com s'havien transformat els espais després d'un matí de feina. Realment hi havia un abans i un després, el nou paisatge impactava. Pares i fills havien treballat de costat, s'havia pensat de valent i tothom estava content. L'ambient era distès, els pares reien, els joves se sentien satisfets. Estic segura que alguna cosa bona n'havien tret, havia valgut la pena.

Uns quants dies després vam fer una reunió de tancament i vam recollir, a través de qüestionaris anònims, les impressions de les famílies i dels nanos, per tal d'avaluar els resultats i veure si tot aquest procés havia generat algun canvi d'actitud, algun aprenentatge...

La totalitat dels pares enquestats van coincidir que havia estat una experiència positiva i útil que havia ensenyat els seus fills a respectar allò que és comú, a prendre consciència del valor de les coses, a reflexionar sobre els seus actes i les repercussions que tenen, a aprendre dels errors i rectificar la seva conducta. Alguns van remarcar que els va agradar molt la col·laboració i la unió que es va crear entre pares i fills.

Respecte a la valoració dels menors, el 86 % va respondre que aquesta experiència els serviria per, a partir de llavors, tenir més cura de la comunitat, enfront del 14 % que no ho consideraven així. De manera unànime tot el grup de joves entrevistats creien que el programa havia estat útil per compensar els danys que havien causat i tenien plena consciència que les tasques reparadores havien beneficiat tota la comunitat.

En aquesta reunió també es va generar un debat molt interessant en què els pares van manifestar algunes necessitats. Van expressar que el poble oferia poques activitats d'oci als seus fills i que segurament moltes malifetes i destrosses les feien per avorriment! Van fer algunes observacions per prevenir aquesta mena de conductes, com ara que calia un programa de dinamització juvenil més complet, un centre juvenil "com déu mana", habilitar espais per poder expressar-se... Però també van demanar que es fessin tallers i xerrades per als pares sobre com educar els fills, ja que molts d'ells reconeixien que no sabien ben bé com afrontar els conflictes intergeneracionals.

Vam prendre'n bona nota i ens hi vam posar. Es van dissenyar i realitzar dos cicles de sessions de reforç del rol parental per treballar les relacions i els conflictes entre pares i fills que van tenir molt bona acollida. En coordinació amb l'Àrea de Joventut, també es va crear el projecte *Tú sí que hi pintes*. Es van habilitar espais municipals per fer grafitis i es van organitzar diversos tallers amb el lema "Estiu Jove 2010" per treballar des d'un vessant artístic, però sobretot educatiu i de prevenció de riscos.

Hem conduït aquest procés de resolució d'un conflicte des de la més clara intenció de no etiquetar els joves que havien comès les infraccions. Vam posar l'èmfasi en la reflexió i el diàleg amb ells i les seves famílies i tothom va viure la reparació a la comunitat com una experiència constructiva.

Disposar d'un espai per reflexionar sobre els propis actes, assumir responsabilitats i afrontar la solució del conflicte en el marc en què s'ha produït és un exercici de responsabilitat molt important. Si, a més, pots confrontar la conducta amb les normes socials i amb les conseqüències que té per a les persones i per a la comunitat, l'aprenentatge és més ric. A més, un objectiu important és evitar que les conductes no desitjades es converteixin en conductes apreses i es consolidin en comportaments habituals.

Som conscients que aquesta ha estat una acció puntual i que el nostre és un treball del dia a dia. Però també hem de posar l'accent en la importància que té la creació d'altres alternatives d'oci, perquè signifiquen eines per actuar des del vessant més preventiu.

Tenir cura de no assenyalar els que han comès un error és un element educatiu de molta transcendència, perquè no exclou ningú, ans al contrari, atorga una oportunitat a la reflexió i la presa de consciència.

Aquest és un dels aspectes que precisament es va tenir molt en compte en la història de Mollerussa, la mirada que tenim cap a les persones.

DE PROFESSIONAL A VÍCTIMA

Oscar Gallinat Piró
Montserrat Ruiz Pérez
Educatadors socials de Mollerussa

La història que et narrem a continuació és l'experiència viscuda en primera persona per l'Òscar i la Montse. Som els educadors de l'Equip de Prevenció i Mediació Comunitària de l'Ajuntament de Mollerussa i els responsables de l'Espai Jove Intercultural (EJI) de la ciutat.

L'EJI és un recurs educatiu que s'ofereix als nois i les noies d'entre 12 i 16 anys perquè durant el temps de lleure puguin accedir a activitats que basen el seu objectiu a fomentar el desenvolupament d'una ciutadania activa, amb especial èmfasi en les relacions interpersonals. Debatem i analitzem en grup les diferents realitats culturals que conviuen a la ciutat i mirem d'aconseguir que s'estableixin relacions d'amistat, basades en el respecte i la tolerància per damunt de les diferències d'ètnia, origen social, gènere, edat, etc., amb el diàleg com a via per a la resolució de conflictes.

Com cada dijous del curs escolar ens trobem amb el grup de nois i noies de l'EJI Investiguem la Història de Mollerussa. És un dijous del mes de febrer i fa tot just quatre mesos que ens coneixem i treballem setmanalment. Avui parlem de la preparació del Carnestoltes. L'EJI hi participarà amb una comparsa i els nois i les noies estan molt emocionats. És l'hora de plegar, el treball ha estat intens i els nois i les noies marxen. Nosaltres hem de continuar amb les nostres tasques, tenim una reunió important a l'Ajuntament, així que hem de marxar de seguida.

En agafar les nostres bosses i abrics, jo, la Montse, m'adono que tinc la bossa oberta. Vivim uns instants de confusió i dubtes. Què ha passat? El primer que em passa pel cap és que per alguna raó inexplicable (perquè en el fons sé que no té lògica) m'he deixat el moneder i un dels meus guants de pell a casa. Però no, he arribat a l'EJI amb els guants posats, així que no hi ha dubte, m'ho han pres allà! I ara arriba la següent qüestió, quan, qui, com, i la generació de mil dubtes de què ha pogut passar... De seguida organitzem el nostre pla d'acció, hem de prendre decisions en molt pocs minuts! I això no ajuda: jo estic nerviosa, desconcertada i empenyada! L'Òscar marxa a la reunió i a mi em toca portar la intervenció, amb l'handicap que sóc la víctima.

Truco a tots els pares i els demano que portin els seus fills a l'EJI. Aconsegueixo parlar amb nou de les 13 famílies. Molts arriben de seguida. Agraeixo la implicació d'algunes famílies, no és gens fàcil acceptar que el teu fill hagi pogut prendre el moneder a la seva educadora, o almenys és el que crec jo! Com que van arribant de manera esglaonada, opto per fer una primera intervenció individualitzada.

Intento deixar clar el que suposa per a mi el fet que m'hagin sostret tota la meva documentació personal i els tràmits que he de fer, entre els quals s'inclou la denúncia. També dono el missatge que tothom es pot equivocar i que l'important és adonar-se'n i ser a temps de rectificar. I finalment els dic que, si no són capaços de dir-ho, se'ls ofereix la possibilitat que tornin el moneder a través de la reixa de la porta d'entrada de l'EJI. Parlo amb els nois i les noies a l'interior d'un dels lavabos, a peu dret. La veritat és que no és el lloc més acollidor per fer-ho, però és l'únic que ens pot garantir la intimitat. El que ara tinc clar del meu discurs és que no vaig dir el mateix a tothom o amb el mateix to. La resposta dels nois i les noies va ser molt diversa: "Penses que he estat jo?, no en sé res, si sabés alguna cosa t'ho diria, quina putada..., a tu? Però qui t'ho ha pogut fer? Que fort, a sobre que estàs amb nosaltres..." La fredor d'alguns d'ells i elles em va fer ràbia, d'altres en canvi em van fer sentir reconfortada i apreciada. Ningú no diu res, se'ls dona de temps fins l'endemà al matí, i si no apareix es farà la

denúncia. Però ningú el torna! Acordem amb el regidor i la coordinadora de l'àrea que aniré a fer la denúncia, però abans en volem informar les famílies.

Dilluns, tres dies després de la sostracció, convoquem una reunió a l'Ajuntament, només una família no hi assisteix. Es parla amb tots repetint el mateix missatge inicial i afegint que si no surt la persona els mossos iniciaran una investigació, on poden arribar a citar a declarar els menors. També es tornen a donar opcions per tornar el moneder, i s'informa que mentre duri la investigació i no es resolgui la situació no es durà a terme l'EJI. La resposta dels pares és diversa, n'hi ha que estan molestos perquè el seu fill hi estigui implicat, n'hi ha de molt comprensius, d'intolerants i de passius, d'altres es preocupen per si han de citar el seu fill a les dependències policials i de quina manera això els podria afectar. Els educadors parlem amb les famílies i les tranquil·litzem. En aquesta ocasió tampoc no surt la persona o persones implicades.

Per la seva part els mossos, dos dies més tard, ens informen que no hi poden intervenir perquè són menors de 12 i 13 anys i no són imputables. Aquest aspecte inesperat no ens agrada. Una premissa molt clara que tenim l'equip, i de la qual ens sentim molt orgullosos, és la sinceritat, i a les famílies els vam dir que farien una investigació on citarien tots els nois i les noies i ara ens diuen que no pot ser! Nosaltres som els que hem donat la cara i podem arribar a quedar com uns mentiders... A més, ara què farem?

Analitzem la nova situació per buscar vies d'intervenció amb el grup. Sabem que ha estat alguna de les 13 persones. Valorem cada moviment que vam fer durant l'hora que va durar l'activitat. Com sempre, hi ha algun sospitós, però lògicament no hi ha cap prova! També ens preocupa que algú ho hagi fet obligat per una altra persona, sabem que aquests dies hi ha menors extorsionant pel carrer.

L'endemà rebem un missatge d'un dels nois de l'EJI on explica que una companya de l'Institut li ha dit que havia estat una persona del grup. Aquest missatge ens fa plantejar diversos dubtes: pot ser una via d'investigació? És una estratègia per dispersar dubtes sobre el culpable? No en podem fer cap ús? Perquè casualment ell és una de les persones de qui sospitem.

Després de moltes reflexions decidim que s'ha de reiniciar l'EJI, ja que la persona implicada no surt, i això està perjudicant la resta de menors i el projecte.

Creem la nostra estratègia d'intervenció amb un objectiu molt clar: volem que sigui la persona implicada qui per iniciativa pròpia expliqui què ha passat. Truquem als pares i, sense entrar en detalls, els diem que ja tenim les coses clares i que continuem amb l'EJI. Totes les famílies responen correctament i se n'alegren. De fet tots els nois i les noies continuen participant en el projecte i cap no es dóna de baixa!

Tot aquest procés ha contribuït a crear un espai de reflexió i de debat sobre els límits de la nostra intervenció, la implicació i sobretot el fet de viure el procés des del punt de vista de la víctima. Tenim clar que s'ha de continuar amb l'EJI, no podem acabar, d'aquesta manera, un projecte en el qual creiem, però fa ràbia que la persona que ho ha fet, després de tot l'enrenou, continuï sense dir-ho.

Per la meua part sé que no serà fàcil continuar amb el treball educatiu plena de dubtes i de recel, perquè per molt professional que vulgui ser, aquella persona té les meves pertinences.

En les trucades a les famílies una de les mares ens pregunta si ha estat la seva filla, ja que, tot i que li ha jurat que no ho ha fet, ella té les seves sospites! Casualment, ella és la persona a qui s'ha acusat, i també estava dins del nostre grup de sospitosos.

Quan retornem a l'EJI expliquem als nois i les noies que ens tornem a trobar perquè ja sabem qui ha robat el moneder i que estem esperant que aquesta persona vingui a parlar amb nosaltres. En la mateixa línia estratègica, els expliquem que no volem que l'EJI es converteixi en un espai d'anàlisi o acusació entre ells i elles i que per això a partir d'aquest mateix moment no se'n tornarà a parlar. De manera molt subtil nosaltres anem analitzant les reaccions d'alguns membres del grup i en acabar, a una de les noies li diem que comptem amb ella. Jo havia detectat que aquesta noia des de l'incident era incapaç de mirar-me als ulls, i anava amb la noia de qui sospitàvem.

El dijous següent la noia, en arribar, em va preguntar en privat si pensàvem que era ella. Li vaig contestar que no, però que pensàvem que ella sabia alguna cosa i ho estava passant malament. Em va explicar que una noia del grup li havia dit que havia vist com una altra persona ho agafava i que aquesta tenia por perquè n'era còmplice. El cercle s'estreny però no podem acusar ningú, no tenim proves.

Decidim parlar amb la persona de qui sospitem sense acusar-la directament. Però a l'hora de marxar, quan anem a buscar-la ens adonem amb sorpresa que ha desaparegut. A partir d'aquí comença un episodi de citacions a les quals ella no ve, inventant-se excuses diverses, que dura uns quants dies! Truquem a casa per informar que no ha assistit a l'EJI i la mare decideix venir a parlar amb nosaltres. Finalment quedem amb la mare que la portarà sense avís previ i el dilluns 28 de març, un mes i 18 dies després de l'incident, tenim una reunió amb la noia.

L'equip tenim clar que qui ha de portar la reunió és l'Òscar, ja que, d'una banda, és imprescindible que, atesa la importància de la trobada, quedin molt clars els rols i funcions que cadascú desenvolupa per tal de no induir a errors, o evitar que la trobada es pugui veure condicionada per algun malentès en les posicions que ocupa cadascú; i en aquest cas i en aquest moment l'Oscar és el tècnic de prevenció i mediació comunitària, la Montse és la víctima i la noia és la responsable dels fets. D'altra banda, és molt important que, per no significar massa la part de victimització que sento i preservar la funció educativa que volem donar a l'encontre, sigui l'Òscar qui condueixi i gestioni aquest moment.

La noia està descol·locada i inicia la trobada amb excuses. Accepta que va ser ella qui va agafar el moneder i n'explica alguns detalls (no entrem en si són vertaders o falsos): "Jo no sabia que el moneder era de la Montse", "Quan ho vaig veure em vaig espantar", "El vaig guardar en una casa mentre passejava el gos d'una amiga", "Quan vaig voler tornar-lo ja no era al lloc on l'havia amagat", "No volia dir-ho perquè la mare estava molt decebuda i això faria que ho estigués més."

Aquí s'inicia per a mi el procés de reparació de danys on jo, la víctima, em sento reparada emocionalment per la noia. Per fi es pot tancar un procés ple de dubtes i presumpcions. Sobretot sento tranquil·litat, i també ganes de treballar amb aquesta noia perquè ens ho ha acabat explicant, tot i que no li ha estat gens fàcil.

Després fem entrar la mare per parlar-ne. Pactem amb la noia la possibilitat de recuperar el moneder i quedem que anirà a buscar-lo per si encara és al lloc on el va amagar.

Arriba el dia acordat i no es presenten! Comença de nou un període en què gairebé empaitem la noia i la mare perquè vinguin tal com havíem acordat! Malentesos, nervis... No ha anat a buscar el moneder i la mare tampoc no l'ha acompanyada. Quina poca implicació! És clar que no tots som iguals ni afrontem les coses de la mateixa manera, però en el fons no puc deixar de pensar que jo, com a mare, hauria anat aquell mateix dia a buscar el moneder amb la meua filla. Estic molt cansada i tinc ganes que tot plegat s'acabi...

Finalment, tres setmanes després de la trobada, asseguts tots quatre entorn d'una taula, la mare obre la seva bossa i treu un objecte embolicat en diaris. "Esto es tuyo". La noia ho obre i trobem el meu moneder, brut, enfangat, amb una olor intensa d'humitat. En aquell moment una sensació d'alleujament em recorre, ningú, llevat d'ella, no ha estat indagant en les meves coses... Com pot ser! Donàvem per fet que el moneder no el veuríem més i allí el teníem! La noia explica que aquell matí havia anat tota sola al lloc on l'havia amagat i l'hi va trobar. "I fins avui no ho podies fer?", vaig pensar...

Tenir tots aquells documents al davant ajuda a fer la reflexió: si hi hagués anat el mateix dia, res d'allò estaria en mal estat! Li pregunto "Si a tu t'haguessin pres el moneder, què demanaries?" Ella em contesta "Que em tornessin tot el que m'han pres." "Llavors, com penses que ho pots tornar? Perquè el que està clar és que no ha de ser la teva mare la qui ho pagui."

Així que li demanem que pensi estratègies per fer-ho i l'endemà ve amb la llista de tasques que farà per tornar el valor econòmic amb el suport de la seva mare. També porta net el moneder, i tot i que no està decent per tornar a ser utilitzat, valoro l'esforç que ha fet, així que no cal que en compri un altre. Per fi! Ja torno a tenir les meves pertinences... Crec que la noia s'ha adonat de tot el que ha comportat agafar-lo. Diu que si es tornés a trobar en una situació similar no faria el mateix, i això em gratifica. M'he quedat tranquil·la i ara penso que millor que els mossos no poguessin intervenir, ja que llavors no hauria viscut tot el procés igual! I el més important, no hauríem estat els protagonistes de les decisions preses i del procés lent i calmat.

Els dies passen i la noia va recollint els diners fins a saldar el deute, el 19 de març.

La seva mare ha buscat uns professionals en teràpia familiar i jo estic orgullosa d'haver conviscut setmanalment amb ella i ser capaç de treballar-hi com un membre més del grup, sense ressentiment; i el més important, no sé si traurà profit de tot el que ha passat, però ha estat una oportunitat perquè ella s'adoni de les conseqüències dels seus actes i perquè la mare s'adonés que la seva filla la necessitava.

Com podem veure, som professionals, però també som persones. De fet, hauríem de dir que sobretot som persones, abans que professionals. Treballem amb la confiança com a element bàsic en l'acció educativa i de vegades això ens porta a fer malabarismes. Precisament això és el que crida l'atenció en la història de Creixell...

SOM PROFESSIONALS, PERÒ TAMBÉ SOM PERSONES

Manel González Jiménez
Tècnic de joventut de Creixell

Treballar amb joves no és gens fàcil, i com a tècnic de joventut i dinamitzador juvenil et pots trobar en moltes situacions.

Afortunadament puc comptar amb un grup de joves molt actius a l'hora d'organitzar les activitats de joventut. Tan sols una trucada per demanar ajuda i la seva resposta sempre és: "Tranquil, tu ets el *jefe*, el que tu diguis. On i quan?" Arribar a aquest punt de confiança requereix moltes hores de feina i de relació, però he viscut en primera persona que trencar-la és qüestió de segons.

El maig del 2009 vam fer una sortida a un alberg de Sant Sebastià organitzada pel nostre ajuntament conjuntament amb 3 altres municipis. A aquesta sortida s'hi van inscriure dos dels joves més engrescats, l'Abdel, de 22 anys, i el Rafa, de 21.

Aquell dissabte el vam passar molt bé, passejant per la ciutat, visitant-la i gaudint de la seva gastronomia... En arribar la nit els joves van proposar sortir a prendre alguna cosa, per veure la ciutat a la nit i acabar el dia passant una estona distesa. Ens va semblar una bona idea i es va permetre als majors d'edat sortir sense cap inconvenient. L'Abdel i el Rafa van optar per acompanyar-me, ja que volien compartir aquesta estona amb mi. Jo vaig animar la Mireia, una monitora de l'ajuntament veí, a venir amb nosaltres, i tots quatre vam anar a prendre uns refrescos... La veritat és que el fet de conèixer la ciutat i l'esgotament de tot el dia no ajudava gaire a animar-se i vam preferir anar a dormir i aprofitar el diumenge per fer turisme.

En arribar a l'alberg, l'Abdel, el Rafa i la Mireia es van quedar a la porta fent l'última cigarreta i xerrant una estona, però la meva condició de no fumador em va fer anar a dormir abans.

Ja estava agafant el son quan va arribar la monitora a l'habitació a dir que dues noies del seu municipi havien anat a queixar-se dels meus joves. Segons deia, l'Abdel i el Rafa havien pujat a l'habitació on dormien amb 20 persones més, cosa dels albergs, havien entrat encenent el llum, fent soroll i parlant en veu alta, molestant els qui ja dormien. La Mireia assegurava que ella mateixa havia pujat a veure què passava i els meus joves li van faltar al respecte. Segons ella, com que havien sortit aquella nit amb nosaltres, ja no li tenien respecte i això no es podia permetre.

En aquell moment, mig adormit, amb la ràbia que em fa despertar-me així, vaig sentir tanta impotència i "decepció"... Els meus joves, aquells que tant m'ajuden i als quals cuido tant com puc, m'estaven fallant davant la resta! A més, a mesura que avançàvem cap a l'habitació de l'Abdel i el Rafa, la Mireia m'anava encenent!

Durant cinc minuts em vaig dedicar a escridassar-los davant de la Mireia, sense demanar explicacions del que havia passat... Fent gala de la meva autoritat, els vaig exigir respecte cap a la resta de monitors i monitorees i que no obrissin el llum a l'habitació. Després d'aquestes paraules, sense donar l'oportunitat de replicar, vaig marxar amb la Mireia a dormir, o almenys a intentar-ho.

L'endemà, l'esmorzar amb els joves va ser molt sec, sense paraules, el seu malestar era ben clar. Durant la visita a la ciutat vaig intentar mantenir diferents converses amb ells, però sense cap èxit. La negativa a parlar amb mi era més que evident... A la tornada van deixar de venir al PIJ, i tot això em va fer reflexionar molt.

La primera reflexió no va trigar massa a sortir. Vaig recordar que el primer dia, a l'alberg, fent el repàs habitual a les habitacions, em vaig adonar que no hi havia llums individuals i jo mateix havia pensat que molestaríem si arribàvem tard.

La segona venia tot seguit. En el moment que vaig entrar amb la Mireia a l'habitació dels joves per "parlar" amb ells hi havia un grup de noies assegudes en unes lliteres xerrant i passant l'estona. Eren les mateixes noies que havien baixat a queixar-se del comportament de l'Abdel i el Rafa. Podria ser que quan ells van entrar ja hi hagués moviment?

I la tercera i la més important, no havia donat als joves l'opció d'explicar la seva versió.

Arribat en aquest punt, els vaig trucar per quedar amb ells. L'Abdel no volia parlar, però el Rafa va donar-me l'oportunitat que jo, al seu moment, li havia negat.

El Rafa m'explicà que a l'habitació hi havia un grup de noies xerrant a les fosques i que van encendre els llums per poder canviar-se. Les noies es van empenyar i van baixar a buscar la monitora per queixar-se. De seguida va pujar la Mireia molt empenyada, cridant, va apagar el llum i els va obligar a ficar-se al llit. No els va deixar parlar, es van enfadar i li van contestar malament.

Ara tot començava a tenir sentit.

La següent conversa va ser amb la Mireia, i la seva versió va coincidir amb la del Rafa. La Mireia se sentia malament perquè li semblava que el fet d'haver sortit amb els nois a prendre alguna cosa feia que els joves l'hi prenguessin el pèl i mostressin excés de confiança. Per aquest motiu havia actuat d'aquella manera.

Era molt conscient del sentiment dels joves per no haver estat escoltats, i també del sentiment d'impotència que ens havia dominat als dos monitors. No havia passat res que justificués la reacció que havíem tingut.

L'Abdel continuava sense passar pel PIJ i evitava les converses en les trobades ocasionals pels carrers del poble. Havia de buscar una solució per recuperar aquest jove tan participatiu en les activitats del municipi.

Passats uns quants mesos, amb les coses refredades, es va presentar una ocasió. Un amic meu de Mauritània venia a passar uns dies a casa, durant el Ramadan. Jo no sabia com fer-ho perquè estigués còmode, ni què havia de menjar... Aquesta era una oportunitat per demanar ajuda a l'Abdel i fer-lo sentir com el que és, una persona important.

Un simple sms demanant-li ajuda i va contestar en uns minuts. Em va trucar i vam quedar per organitzar-ho tot.

Per fi havia aconseguit aquell espai de diàleg distés on parlar del que havia passat en aquella sortida. Li vaig poder demanar disculpes per no haver-lo escoltat i es va solucionar el conflicte.

A dia d'avui la relació continua millor que mai.

El vincle entre les persones és molt important, i quan aconseguim que sigui fort i positiu ens és molt útil per abordar les diferents situacions de conflictes amb què ens anem trobant. Però també és cert que si no tenim cura d'aquest vincle és molt fàcil que es malmeti i fins i tot que es perdi, i això pot arribar a ser molt dolorós per a tots.

Els adults som uns referents i a vegades el fet que les activitats tinguin aquest caire lúdic ens pot fer perdre la perspectiva del rol tan important que continuem tenint, sigui quina sigui la circumstància en què desenvolupem la nostra acció.

Hem de ser capaços d'identificar les coses que ens poden ajudar a crear vincles positius. Són moltes i molt variades, i sovint les tenim tan a prop que no ens n'adonem. La història de Calonge, que veurem a continuació, ens mostra que el vincle pot néixer en una circumstància, en una ocasió o unes condicions que no imaginàrem ni somiant...

LA SOLUCIÓ AL “PROBLEMA”: LES MATEMÀTIQUES

Albert Fort García
Tècnic de joventut de l'Ajuntament de Calonge i Sant Antoni

Sóc l'Albert, el tècnic de Joventut de l'Ajuntament de Calonge i Sant Antoni, i fa dos anys que ocupo aquest càrrec en una Àrea recentment creada. M'encarrego de l'Àrea de Joventut i estic sol en aquest departament, tot i treballar en xarxa amb altres àrees de l'Ajuntament. Es pot dir que les meves tasques són moltes i molt diverses, des de la part més tècnica, en l'àmbit administratiu, fins a fer tasques de dinamitzador, d'educador social, etc.

El dia a dia et porta a viure moltes històries i anècdotes amb joves de tota mena, amb realitats i necessitats ben diferents. Algunes d'aquestes històries de vegades te les emportes a casa, perquè no són només històries de la feina que un cop acabes la jornada laboral les puguis deixar arraconades fins a l'endemà!

Entre totes, he triat la de l'Hicham, i de seguida veurem per què.

La història comença coincidint amb l'obertura de l'Espai Jove, tot just fa un any i mig. Aquest era un nou equipament per als joves del municipi, creat amb l'objectiu clar que els que solien estar al carrer tinguessin un espai per a ells, que a poc a poc se'l fessin seu i es transformés en un lloc de referència. També volíem treballar per generar dinàmiques participatives i activitats variades, sempre des del respecte per l'espai, l'entorn i tots els integrants de l'Espai.

El dia a dia era força agradable i cada tarda el centre s'omplia de joves. El seu comportament era correcte, l'empatia entre ells i el tècnic anava creixent i es podien començar a construir dinàmiques i tallers diversos.

És clar que, entre tants adolescents, alguna conducta no gaire adequada també hi havia! Aquest era el cas de l'Hicham, un noi espigat, amb molta presència, que sovint utilitzava el seu físic per fer-se valer. Actuava de manera abusiva, i això li va suposar algun enfrontament tant amb els seus companys com amb els monitors, gairebé sempre per raons de manca de respecte i per saltar-se les normatives del centre.

La seva actitud, de vegades perdonavides i desafiant, ens preocupava molt i vam decidir parlar amb Serveis Socials i amb l'Institut per saber si el seu comportament era similar fora de l'àmbit de l'Espai Jove. Doncs sí, tothom coneixia l'Hicham per la seva conducta!

Quan s'estava estudiant com enfocar el cas, i es plantejaven diverses opcions com ara buscar l'ajuda d'algun psicòleg, mantenir reunions amb els pares, etc., una tarda va arribar la sorpresa.

L'Hicham tenia deures de matemàtiques i com que és un tema en què em sento molt còmode, em vaig oferir a ajudar-lo. En un dels seus habituals desafiaments, l'Hicham se'm va riure a la cara i va entrar de ple en la provocació: “Tu què has de saber, de matemàtiques, com em vols ajudar?” El vaig mig desafiar i va acceptar el repte tot mantenint la seva actitud de suficiència. Vam acabar treballant plegats durant una estona i l'exercici va quedar resolt. Però l'Hicham no hi donava crèdit, segons ell era com si hagués estat un “cop de sort”. L'endemà va tornar amb tots els deures de matemàtiques!

L'Hicham és un noi molt intel·ligent, amb una capacitat d'aprenentatge immensa i molta facilitat per a les matemàtiques. Aquesta vegada vam anar més enllà de la resolució dels exercicis i vam enfocar el treball perquè ell mateix pogués entendre el

que feia. Va descobrir que allò que li semblava impossible, com per exemple fer equacions, ara sí que ho podia fer tot sol, havia entès el mètode.

Recordo que temps enrere havia causat algun problema a l'aula informàtica perquè havia configurat els ordinadors com li va semblar i els responsables de l'Espai Jove vam haver de mantenir una "xerrada en profunditat" amb ell per fer-lo reflexionar sobre aquest comportament. Per a nosaltres era important que l'Hicham s'adonés que si feia servir totes les seves virtuts i capacitats per estudiar i comportar-se de manera correcta, podia obtenir molts beneficis. El que li estava passant ara era justament tot el contrari!

En aquell moment cursava quart d'ESO i tenia una oportunitat única de treure's el graduat escolar. L'Hicham va reaccionar i va donar un gir a la seva conducta. Ara a més dels deures de matemàtiques també portava els de diverses matèries per fer-los a l'Espai Jove.

L'Hicham va aprovar el segon i el tercer trimestre de matemàtiques, i també es va treure el Graduat Escolar sense cap problema. De cara a l'any vinent, si tot va bé, farà un cicle de grau mitjà. S'ha guanyat un respecte dins l'Espai Jove i és un exemple, no per ser el més alt i el més fort, sinó perquè s'ha esforçat i ha assolit el curs. A més, aprofitant la seva habilitat com a "informàtic" de l'Espai Jove, ens ajuda a solucionar qualsevol petit problema o dubte que tinguem. No cal ni dir com se sent de valorat al centre.

He triat aquesta història perquè la solució als problemes de comportament que plantejava l'Hicham va aparèixer de la manera més sorprenent i inesperada. No va arribar a ser necessari dissenyar uns plans especials de treball, ni unes estratègies complexes amb molts professionals. Això no vol dir que no s'hagi de fer, arribat el moment, i sort que podem compartir aquests temes amb la resta de companys, perquè realment pot ajudar-nos molt.

Però en el dia a dia són tantes les vegades que ens trobem amb dificultats per esbrinar la solució a un conflicte o un problema determinat que pots acabar molt saturat, i de vegades enduent-te el tema a casa, com si allà es pogués resoldre!

Aquest cas em confirma que sempre s'ha de confiar i deixar una porta oberta a l'esperança. Si estem atents, si estem alerta, de vegades fins i tot "tossuts", com quan vaig reptar l'Hicham amb les matemàtiques, podem trobar una petita escletxa que ens permeti entrar, connectar i treballar.

Confiar en l'Hicham i dedicar-li temps va ser clau, però no hi ha una fórmula màgica per vincular-te. Les possibilitats poden ser infinites i les teories, a l'hora de la veritat, no tenen el paper més rellevant.

Qui m'havia de dir que la solució del *problema* serien les matemàtiques?

Tots tenim una primera vegada, una primera història, una situació que no ens permet basar-nos en l'experiència perquè no en tenim. Per avançar ens cal passar a l'acció. Només així podrem descobrir què ens és útil i què no. "Caminant, fem camí"... La història de Montcada i Reixac ens situa en aquests primers graons on es barregen la incertesa i la il·lusió.

DE LA TEORIA A LA PRÀCTICA

Sònia Peñuela Garcia
Educatrice de Montcada i Reixac

La història que explicaré a continuació va succeir a mitjan octubre de 2010, quan treballava com a educadora als Serveis Socials de Montcada i Reixac.

Aquell dia un company de la policia de proximitat, en Lluís, em va trucar per comentar-me un cas. Em va explicar que havia atès una senyora que demanava informació per denunciar un menor d'edat, ja que estava molt preocupada pel seu fill, en Marc. Semblava que durant les darreres setmanes el seu fill havia patit assetjament per part d'un company de classe, l'amenaçava de mort pel facebook, l'empentava pels passadissos, se'n reia d'ell juntament amb d'altres companys... En Marc tenia por d'anar a l'escola i l'havia d'acompanyar un adult a tot arreu.

En Lluís va explicar a la mare que és clar que tenia l'opció de denunciar, però que abans, tant ell com l'educadora social, podien intentar parlar amb el noi que l'assetjava per veure si hi havia una altra possibilitat de resoldre aquest assumpte.

La mare no ho veia clar, però finalment hi va accedir, ja que, tal com ella va verbalitzar, sempre era a temps de denunciar si la cosa no sortia bé.

Ens vam reunir molt aviat, en Lluís i jo, per estudiar de quina manera podíem abordar el cas. Sobre la taula teníem diferents opcions, però finalment vam optar per combinar dues accions. Una era citar l'Àlex, juntament amb el seu pare, per advertir-lo de les conseqüències legals que podien tenir els seus actes i l'altra preparar el terreny per tal que aquests nois poguessin parlar i resoldre la situació.

En primer lloc, vam citar l'Àlex i el seu pare a les oficines dels serveis socials. A l'entrevista hi érem tant en Lluís com jo.

Vam explicar clarament els motius de la citació: "La mare del Marc s'ha presentat a comissaria per advertir-nos d'aquests fets, amb la intenció de denunciar-te". Aparentment l'Àlex no hi donava importància.

Li vam preguntar quina relació tenia amb el Marc. Va respondre de breument que la relació era dolenta, que en Marc s'havia fet molt amic de la seva xicota i li havia dit coses d'ell que no eren certes.

Vam explorar quin grau de responsabilitat pensava que tenia ell sobre els fets. En un inici l'Àlex negava qualsevol responsabilitat respecte del malestar que sentia en Marc. Segons ell mai no l'havia insultat, i encara menys pegat. No obstant això va reconèixer que, juntament amb d'altres amics, havien "fet broma" pel facebook, però no va voler concretar de quina mena de "bromes" es tractava. Tot i així, se'l va advertir de les conseqüències que es podien donar si s'interposava la denúncia i es presentaven proves de missatges amenaçadors enviats per Internet.

Tant ell com el seu pare coincidien que per aquests incidents no valia la pena que l'Àlex s'arrisqués a ser denunciat. Vaig preguntar a l'Àlex si volia parlar amb el Marc per solucionar les coses, va dir que ni somiar-ho. Abans eren amics, ara se sentia traït.

També li vam plantejar els avantatges que podria suposar parlar amb en Marc. Tindria un espai per poder-li explicar per què havien arribat a aquest punt, podrien arribar a uns acords que a tots dos els anessin bé, la mare del Marc deixaria d'empaitar-lo i d'amenaçar-lo amb el tema de la denúncia, aquest tema deixaria de preocupar la seva

família, etc. El pare de l'Àlex va reforçar els nostres arguments i finalment l'Àlex ho va acceptar.

L'entrevista amb en Marc va ser diferent. En primer lloc, en Lluís no hi va ser present. I, en segon lloc, no hi va haver un espai on es donés un discurs sobre les conseqüències dels seus actes. Era un espai perquè el noi expliqués què havia passat, com s'havia sentit, com li agradaria que es resolgués el tema. Més tard també se li va plantejar si volia participar d'una mediació i ho va acceptar. No volia tornar a ser amic de l'Àlex, però sí que volia estar tranquil a l'escola.

Vam fer dues entrevistes individuals amb cadascun dels nois, volíem preparar-los per al moment de la trobada. En Lluís i jo volíem que resultés un diàleg on en Marc i l'Àlex fossin capaços d'arribar a uns acords que els permetessin "conviure". El dia de la trobada, se'ls va plantejar dues preguntes clau:

-Com t'agradaria que fos la relació amb l'altre?
-A què et compromets tu perquè això sigui possible?

No es van fer preguntes respecte dels motius que els havien portat a aquesta situació, no es van explorar responsabilitats ni es va plantejar el perdó com una forma per poder començar de nou. Tal com ens havien explicat a les entrevistes individuals, la recuperació de l'amistat era un fet que cap dels dos volia que es donés, si més no, no en aquest espai.

Així, van dialogar amb la única finalitat d'arribar a compromisos. Destaco el compromís de l'Àlex de no tornar-se a ficar amb en Marc, i el compromís del Marc de no tornar a ficar-se pel mig de la relació de l'Àlex amb la seva xicota.

Després de l'entrevista em vaig posar en contacte amb la mare del Marc per comunicar-li els acords a què havien arribat els nois, i ella es va comprometre, també, a no denunciar l'Àlex. També vaig comunicar com havia anat l'entrevista al pare de l'Àlex.

A cap d'un mes es van citar els dos nois un altre cop per revisar si els acords s'estaven complint. Tots dos van dir que sí i que no havien tornat a tenir problemes.

Es va tancar el cas, però es va deixar un telèfon de contacte de la educadora per si tornava a haver-hi algun incident. És cert que tots els casos, per similars que puguin semblar, desperten dubtes sobre quina és la millor manera d'actuar. Aquest cas no era pas l'excepció, més aviat al contrari. Però he escollit aquesta història perquè era el primer cop que havia de planificar una intervenció conjunta amb la policia local per abordar un cas, i també era la primera vegada que aplicava l'eina de la mediació per resoldre un conflicte.

Ara, quan ha passat un any i mig, analitzo la nostra intervenció i se m'acuden diferents reflexions sobre les decisions que vam prendre. Si em tornés a trobar en una situació similar provaria de millorar alguns aspectes.

- En primer lloc, crec que no s'han de subestimar les causes que van provocar els fets.

Des del principi vam notar que els nois no donaven importància als motius que havien provocat la situació. Un d'ells negava que hagués passat res greu i l'altre no era gens clar en l'explicar com s'havia sentit. Davant d'això nosaltres vam centrar la nostra intervenció **únicament** a buscar solucions per al futur, finalistes. Potser, si haguéssim aprofundit en els per què van actuar com ho van fer, hauríem aconseguit que els nois empatitzessin entre ells i molt probablement recuperessin l'amistat.

- En segon lloc, s'ha de crear un clima on els joves se sentin còmodes per expressar-se i ser sincers.

Amb l'Àlex no ho vam aconseguir, i ara em penso que en comprenc els motius. D'una banda, era fàcil que l'intimidés la figura policial; d'altra banda, era un noi que ja presentava dificultats per explicar-se: les seves respostes eren curtes i el *no ho sé* era el recurs a expressar-se amb més lleugeresa. Hauria anat bé, per exemple, formular-li *preguntes fàcils* i davant del seu silenci, *esperar, no impacientar-se* i donar pas a altres temes. És important aprendre a *aguantar els silencis*.

Però també hi ha diversos aspectes que valoro molt positivament.

- El protagonisme dels nois alhora de reconstruir la seva relació. Van consensuar quina relació volien i van proposar una solució beneficiosa per a tots dos.
- La implicació de la família. Vull destacar la participació que els pares van tenir, ja que van ser uns referents positius perquè els nois afrontessin la situació i hi donessin una solució.
- El treball en equip i la possibilitat d'analitzar el cas des de diferents perspectives va ser molt enriquidor.

Amb el temps, la revisió i la reflexió, les metodologies, es consoliden i creixen accions molt genuïnes dirigides als joves. Ara bé, també és important vincular l'experiència amb les diferents perspectives professionals si volem assolir uns objectius educatius més amplis. Aquest tema el trobarem en la història que ens ofereix Matadepera.

ELLS HO VOLIEN ARREGLAR

Adrià Pagès Mimó
Coordinador de Serveis Socials de Matadepera

La darrera setmana del mes de març de 2009 el municipi de Matadepera va quedar en estat de xoc quan es va saber que uns alumnes del mateix centre havien incendiat una part de l'institut d'educació secundària (IES).

L'equip directiu del centre, en col·laboració amb la Policia Local i els Mossos d'Esquadra, va identificar els joves, però és important destacar que van ser els mateixos implicats qui, en un exercici de "responsabilitat", van reconèixer els fets i els van exposar als cossos de seguretat. Tant el centre educatiu com les famílies, el consistori i les policies van considerar adient exposar el que havia passat a l'autoritat competent, per la qual cosa es van denunciar els fets a la Fiscalia de Menors.

Temps enrere, concretament l'any 2002, també amb motiu d'uns actes incívics greus protagonitzats per un grup de joves, es va posar en marxa a Matadepera el programa JOiCI (Joves i ciutadania) dissenyat i liderat pel departament de Serveis Socials Bàsics. Aquest programa ofereix un espai de reparació als joves protagonistes d'actes incívics de rellevància, i també a llurs famílies, des d'un marcat vessant educatiu.

Així doncs, en el cas que ens ocupa, tot i ser conscients que la denúncia seguiria un circuit judicial, des de Serveis Socials, en coordinació amb l'equip tècnic del Departament de Justícia de la Generalitat, el centre educatiu, els joves i les famílies, es va creure convenient prendre part en aquest procés incloent els menors en el programa JOiCI. Per situar-nos en el context i a tall d'exemple, algunes de les mesures que havia pres el centre educatiu van ser la imminent expulsió d'aquests estudiants, la qual cosa es va fer efectiva 10 dies després de la comissió dels fets.

Parlem dels fets

Els quatre joves, companys de classe i sovint companys de tardes, de caps de setmana i d'avorriment, es trobaven al bosquet que hi ha a tocar de l'IES, xerrant de les seves coses. En un moment donat van decidir accedir al centre educatiu per una de les finestres del costat nord. Així doncs, van aconseguir entrar en algunes dependències, com la sala professors i diferents departaments i despatxos. Després d'una estona de voltar per l'interior del centre van marxar sortint per la mateixa finestra per on havien entrat.

Aquesta acció responia, segons sembla, a la voluntat de fer malbé algunes de les pertinences dels professors i mirar d'aconseguir materials que els poguessin ser de profit. En aquell moment no van ser gaire conscients de les conseqüències de l'acció que havien comès i cadascú va anar cap a casa seva.

L'endemà, després d'una nit de nervis, per a alguns més que per a d'altres, es van reunir i van decidir tornar al centre per tal d'esborrar qualsevol empremta que haguessin pogut deixar-hi. La imaginació d'alguns els va portar a pensar que la millor solució era eliminar els senyals mitjançant dissolvent. Així que van aconseguir-ne un pot i també uns draps i van entrar al centre de la mateixa manera que ho havien fet unes hores abans... Van estar uns vint minuts mirant de fer el mateix recorregut, tot netejant els llocs que recordaven haver trepitjat, tocat, esborrant totes les possibles proves. Un cop fora, van dubtar sobre si totes les possibles proves havien estat eliminades, i un d'ells, en un estirabot, va verbalitzar que la millor opció era calar foc al centre! Així que, en un tres i no res, sense temps de pensar si era o no la millor opció,

un d'ells ja era dins calant foc a tots els llocs on havien passat el drap amb el dissolvent.

No van valorar la rapidesa amb què es cala foc a un moble ben moll de dissolvent, i en qüestió de segons, quasi sense temps de sortir, les flames havien pres part de l'ala nord del centre i generaven una gran fumera que es podia veure des de qualsevol indret del municipi... Fruit del pànic i de la incapacitat de gestionar els seus actes, van fugir corrents, cadascun cap a casa seva.

La mobilització d'efectius policials, bombers, mossos d'esquadra, va ser prou important i l'endemà dels fets, dilluns, l'equip directiu va sospitar que allò havia estat produït per alguns dels seus estudiants. Així que van iniciar un procés d'investigació i identificació dels infractors que va durar només uns quants dies. Un cop identificats, se'ls va suspendre cautelarment del centre, i posteriorment van ser-ne expulsats per considerar que els fets eren massa greus.

De la coordinació interinstitucional

Un cop els joves identificats i expulsats del centre, es van establir algunes pautes d'actuació de manera consensuada. La seu de Serveis Socials es transformaria a partir de llavors en el punt de trobada entre totes les parts. Així doncs, es va acordar que el primer pas fos una trobada entre afectats, acusats, equip tècnic, serveis socials, autoritats, per consensuar unes bases de treball amb una finalitat educativa.

Va ser relativament senzill treballar amb totes les parts des del primer moment, i especialment amb els joves, ja que eren molt conscients que l'acte que havien comès era una "bajanada". Es va incidir especialment en la reflexió amb ells, ja que no entenien gaire bé els motius que els havien portat a actuar d'aquella manera, i també en la responsabilització i la reparació en la justa mesura dels fets. Era molt important mirar endavant.

Es van anar produint infinitat de trobades, entrevistes, reunions, assessoraments i fins i tot derivacions al servei psicològic d'alguns joves, i també dels seus pares. Es van establir objectius que integraven la mesura presa per la Fiscalia de Menors i les activitats dels joves i per als joves del municipi acordades al programa municipal Joves i Ciutadania. Tothom va entendre que malgrat seguir un procés judicial, aquest cas seguia en paral·lel uns processos establerts al JOiCI. Ara bé, també era important identificar i reconèixer el nostre paper educatiu, i en certs moments mediador, entre joves-famílies i centre educatiu, el qual va mostrar un nivell d'exigència més enllà fins i tot del que seria adequat.

Independentment d'assumir la resposta de la Fiscalia de menors, hi havia una voluntat explícita, consensuada per totes les parts i verbalitzada en primer lloc pels joves, de fer quelcom pel poble. Els nois volien fer quelcom que evidenciés que allò que havien provocat no estava bé, que el seu desig era que no es repetís, que es consideraven –i de fet ho eren– uns joves normals, amb un comportament acadèmic, social i familiar normalitzat, però que un moment de confusió, avorriments... i sobretot de poca reflexió els va portar a no gestionar correctament els seus actes.

Es van acordar diferents activitats, totes amb una finalitat pedagògica, que fossin entenedores per a infants i joves més petits que ells, a fi d'oferir una perspectiva dels treballs del tot preventiva. Així doncs, entre els quatre, i sempre en equip, van realitzar:

- Una presentació en Powerpoint d'imatges de desperfectes de mobiliari urbà amb veu en off dels mateixos joves, per als alumnes de primària i de secundària del poble.
- La filmació d'una pel·lícula que reproduïa uns fets semblants, però accedint a altres dependències públiques.
- La realització, per part del mateixos joves, de cartes de penediment i disculpes dirigides al centre escolar, a les policies, al consistori...

Algunes d'aquestes activitats van fer que el procés s'allargués durant més de dos anys, fins que es va decidir que s'havia de donar per tancat el tema. Amb ànim d'acompanyar els joves en una reparació que els permetés mostrar la seva responsabilització, restaurar la seva imatge i recuperar la seva autoestima, així com deixar de costat l'estigma que la seva acció havia pogut causar. El temps es va anar dilatant, potser massa!

Tot i les greus conseqüències que la seva conducta va tenir, els joves mereixen que aquell capítol indesitjat i erroni es tanqui i comenci a formar part del passat. Un passat que encara avui els està marcant.

Precisament, elements com l'acompanyament, el desenvolupament de l'autoestima, de les habilitats socials, etc. són clau en el treball que porta a terme cada dia el Casal de Joves de Ripollet. Descobrim plegats com és aquesta experiència del KFTÍ.

El “Kftí”, un casal de joves per a cada dia

Pablo Peralta de Andrés
Mediador de l'Ajuntament de Ripollet

Laura Duran Barza
Daniel Fabero López
Dinamitzadors del KFTÍ

Pablo. Quan vaig arribar a treballar a Ripollet em va sorprendre gratament conèixer una experiència tan interessant i intensa com la del Kftí, no tant per mi, que la visc com a veí dins de la regidoria, com pels joves usuaris i els monitors. La tasca que fan aquests monitors mereix un esment especial.

Vull donar importància a un treball de prevenció i de foment de la convivència, fet des de la subtileza. Crec que per promoure la prevenció i la convivència no només s'han de fer grans jornades que parlin de pau i diàleg, ni solament grans accions adreçades a atendre situacions de conflicte. També és essencial impulsar projectes que donin respostes, però a llarg termini, que acompanyin en el dia a dia.

Molt probablement els joves que participen al Kfti no han estat en cap taller sobre mediació i gestió de conflictes, ni han organitzat una sessió participativa per prendre una decisió. Tot i així, deuen tenir una manera de fer les coses més dialogada i més de consens que molts altres que sí que hagin assistit a tallers d'aquesta mena. Amb aquests relats volem transmetre com, gràcies a un projecte com el KFTÍ, molts joves van trobar un espai on identificar-se, relacionar-se i créixer, a més de fomentar altres maneres d'afrontar els conflictes i els problemes que no siguin per mitjà de l'ús de la violència.

Les polítiques de ciutadania, civisme, mediació o cultura de pau comencen per la creació d'aquesta mena d'espais en els quals s'aprèn a conviure, a gestionar el temps i la relació amb els altres.

La capacitat de transformació, de creixement dia a dia en un entorn de reconeixement i respecte com és el Kftí, sorprèn els mateixos monitors... Aquesta experiència ens l'expliquen la Laura i el Dani, dinamitzadors del Casal de Joves de Ripollet.

Laura. Ens vam incorporar al Kftí l'any 2009. Era la primera vegada que treballàvem en un projecte d'aquest format, un casal de joves diari, de dilluns a divendres i amb un grup estable.

Les primeres sensacions van ser de sorpresa i d'admiració... Ens vam enamorar d'aquest projecte. Ens va fascinar veure el compromís dels joves, com es reunien cada tarda i junts planificaven i organitzaven activitats diverses. Aquell era un lloc de trobada i de connexió, aquell era el seu espai.

Érem nous en aquest projecte, però el Kftí existia des de 2005 i ja tenia la seva història.

El Casal de Joves va néixer en un moment molt especial en la vida del municipi de Ripollet. D'una banda, faltaven espais de trobada i relació entre els joves. És cert que hi havia dos esplais, un que només donava resposta a les necessitats dels joves d'un barri, aïllat del nucli central de Ripollet, i l'altre que oferia el seu servei els dissabtes a la tarda.

D'altra banda, hi va haver uns episodis de violència entre dos grups de joves, un d'ells d'ideologia neonazi, que van significar que es comencés a treballar en les violències juvenils i a dissenyar protocols per donar resposta a aquest fenomen.

En aquesta conjuntura sorgeix el casal de joves Kftí, un recurs adreçat a joves de 12 a 17 anys, amb el propòsit de fomentar dinàmiques de participació social i ciutadana i donar resposta a les necessitats educatives i socials dels joves que difícilment es poden atendre des d'altres àmbits.

Parlar del Kftí és reviure records i moltes històries amb els joves amb qui hem conviscut, el Javi, l'Ana, l'Ossama, l'Alex i tants altres... No podem explicar la història de tots ells, però per posar-ne un exemple, us parlaré del Javi.

El Javi era un jove tan tímid que al principi ni parlava. A poc a poc vam anar veient, a mesura que ens ho explicava, com es comportava i es relacionava amb els amics. Deia que sortien cada cap de setmana, es ficaven en baralles amb d'altres joves, trencaven mobiliari urbà..., i presumia de com s'ho havien passat de bé! Els col·legues del Javi eren tots més grans que ell i el seu concepte de diversió estava associat a la violència. Aquesta era la seva realitat.

El dia a dia del Kftí, la relació amb el grup, amb els dinamitzadors, l'oferta d'activitats, li van proporcionar altres models, altres punts de referència. El Javi ha vist altres maneres de relacionar-se que no impliquen conflictes i violència, ha conegut altres joves que actuen i es relacionen de maneres molt diferents i ha après a tenir el seu propi criteri, a no deixar-se portar per l'impuls, i fins i tot a evitar les baralles... Ara surt amb altres joves del Casal i ha decidit per si mateix que no vol anar amb el seu grup anterior. Opta per solucionar els conflictes parlant, i ha descobert altres formes d'omplir el seu temps lliure i de divertir-se.

Dani. Después de escuchar a Laura hablar de Javi, me han venido muchos recuerdos y nombres a la cabeza. Tantos momentos, tantas historias.

Ya son tres años con este proyecto y ahora me acuerdo de Ossama un chico con problemas familiares, que rechazaba toda ayuda y la vivía como un ataque. A la de su propia madre se resistía! Su respuesta era agresiva y la primera reacción era el insulto. Ahora, después de muchos meses viniendo al casal, poco a poco ha ido mostrando que es capaz de escuchar, de reflexionar, y se deja ayudar.

También me acuerdo de Ana, que ya es mayor de edad, y que tantas veces se enfadaba, y mucho, golpeando el ratón y el teclado del ordenador porque no se cargaba la página de Internet que le interesaba. Era incapaz de escuchar a alguien durante más de un minuto, se agobiaba mucho y se ponía muy nerviosa. Pues pese a esas dificultades, como la hiperactividad y el déficit de atención que la afectan especialmente, ahora se preocupa de buscar un curso de Internet por su cuenta y aunque muchas veces aún la vemos correr de un lado a otro de la calle casi sin rumbo, poco a poco va encontrando la dirección a seguir por ella misma.

Pero una historia que para mí es muy especial es la de Alejandro, un joven con desequilibrios emocionales, que cada día que pasa me sorprende más. Cuando Alex comenzó en el KFTÍ apenas hablaba con el resto de jóvenes, con las chicas no sabía relacionarse y cuando se acercaba una de ellas le pegaba patadas y la insultaba, no sabía hacerlo de otra forma. Casi siempre hablaba solo, no podía seguir una conversación, soltaba palabras que le pasaban por la cabeza sin sentido aparente, hablaba de sangre, muerte, accidentes...

Ni estaba acostumbrado ni sabía relacionarse con otros jóvenes. También hay que decir que el resto de los jóvenes del KFTÍ tampoco sabían relacionarse con él.

Ha pasado tiempo desde aquel inicio y ahora Alejandro no solo ya no se relaciona de forma agresiva, si no que puede mantener una conversación, puede tratar con las chicas y sabe hacerlo de una forma cariñosa. De hecho ha cambiado mucho y se muestra más cariñoso con todos. Se apuntó a las Colonias y se vino a Menorca 6 días con el grupo! Era la primera vez que salía de su casa sin sus padres y lo disfrutó como el que más.

Alguna vez que otra sigue diciendo lo primero que se le pasa por la cabeza, pero los jóvenes del KFTÍ ya saben cómo hablar con él. Le escuchan, le respetan y siempre le tienen en cuenta.

Claro que todo esto es tan solo una pequeña parte de lo que vivimos, pequeñas historias del día a día, pero que contienen toda la fuerza de lo que se puede conseguir estando con ellos, trabajando junto a ellos.

Actuem principalment moguts per l'objectiu de proporcionar als joves eines que els permetin madurar i bellugar-se en aquest món. Però aquesta tasca que fem cada dia també té de vegades els seus punts de frustració i no sempre podem recollir els fruits que hem intentat sembrar. La història següent té lloc a Palafrugell i ens acostava a aquesta realitat...

Espero que algun dia l'hi retornin...

Dolors Guasch Isanta

Professora i mediadora a l'IES Puigcargol de Sant Antoni de Calonge

35 anys..., 35 anys entre adolescents donen per a molt. Van passant per les teves mans i intentes omplir les seves motxilles amb tota mena d'andròmines..., valors, consells, avisos, indicacions, somriures, informacions, comentaris, missatges, paraules dures i paraules dolces, mirades, gestos, copets a l'espatlla... de tot! Fas i dius tantes coses!, potser de vegades massa, o massa poc... qui et diu la mida?

I ells? Què fan amb tu? També et donen, també, i molt... Molts maldecaps i desenganys, però també moments brillants plens de satisfaccions; però sobretot t'ofereixen reptes, els que et plantegen cada dia quan els tens al teu davant.

Les vivències acumulades pel pas del temps s'empenyen i cauen en un sedàs, les que hi queden són magnífiques, com la que vull compartir amb vosaltres, la història de l'Andreu.

Estic parlant d'un succés d'ara fa tretze anys. Treballava a Palafrugell, en una escola de nivell econòmic i social bastant alt. En aquella escola hi feia religió i el director em va demanar si podria ocupar-me a les tardes, i només durant l'últim mes, d'un grup especial de 5 o 6 nanos "perquè no hi havia qui els aguantés a classe"!

Accepto, per descomptat, perquè els reptes sempre t'ajuden a sortir de la rutina i de l'avorriment de la quotidianitat.

En aquest grup em trobo amb un dels nanos, absolutament trastocat. Un nano que, per exemple, una de les primeres coses que em va fer va ser agafar un extintor i omplir d'escuma tot un passadís.

Jo em vaig quedar pensant: "A veure què farem, aquí."

Un nano que s'escapava de classe i que no el trobàvem per enlloc. I llavors: "On és? busquem-lo!" Ho deixaves tot. Tu que tenies la feina preparada en una taula petita per als 5 o 6. I ell era a la cuina, regirant tots els armaris que no s'havien tancat. Buscava si hi havia coses per a menjar, etc.

Un nano complicat.

Un bon dia em ve i em diu: "He atropellado a una abuelita. Iba con una moto que no era mía y que me han dejado. No la he recogido porque no me quiero meter en líos..."

La cara que vaig fer!

És clar, aquell nano em va superar. Jo no sabia com tractar-lo, no sabia què dir-li, no sabia què fer.

En aquestes que jo estava acabant teologia i estava fent un treball sobre les tribus urbanes d'aquell moment. I vaig pensar: "Ostres! Jo aquest treball l'hi dedico."

A la portada hi vaig posar: "Dedico aquest treball al meu alumne Andreu, al qual he dedicat moltes hores i moltes paraules que el vent s'ha emportat"

Perquè jo veia que no donava resultat, que jo parlava i que el nano passava, per això defujo una mica del diàleg "Pata-pata-pata-pata", perquè aquests nanos porten un impermeable i aquest diàleg els rellisca absolutament.

I deia això : "...que el vent s'ha emportat, però que espero que algun dia l'hi retornin..."

Quan vaig tenir el treball fet, l'hi vaig donar. El nano va llegir allò, era un treball gruixut, és clar, va veure el seu nom a la primera pàgina i es va posar a plorar. Es va amagar, evidentment, es va girar de seguida i jo el vaig agafar i el vaig treure al passadís.

Jo també em vaig sorprendre molt, tampoc m'esperava la reacció del plor. Em pensava que em diria: "Pues vaya que has hecho aquí, vaya tontería, ¿para que me lo das a mí?", o coses d'aquest estil. En canvi, es va quedar sense paraules, no em va voler dir res. Sí, només em va dir una cosa, que li'n fes una còpia. Li vaig fer la còpia i es va acabar el curs bé, les poques classes que quedaven van funcionar una mica més bé

Al cap de dos anys me'l vaig trobar comprant per Nadal. De lluny em veu, ve directe cap a mi i em fa una abraçada. "???". El meu home es queda parat "Què passa, un alumne fent-te una abraçada?!"

I jo que li dic: "És clar, entre aquest alumne i jo hi va haver alguna cosa més. Hi va haver unes llàgrimes pel mig, unes llàgrimes totalment inesperades per part meva..."

Comprendre els motius de la conducta dels joves és un exercici complex i a l'hora d'interpretar les dades que tenim al davant podem cometre errors. És important rascar una mica, anar més enllà del que veiem a priori... Les ulleres amb què mirem són essencials perquè la nostra intervenció sigui útil. La història de Platja d'Aro n'és un bon exemple...

Ja t'agafaré!

Xavier Gallego García
Policia Local de Castell-Platja d'Aro i S'Agaró

El dia que el vaig conèixer em van venir ganes de fer-li mal. Així com sona. Altius, groller, el típic gallet, amo i senyor, protagonista indiscutible de la classe.

Com a formador d'educació viària i policia local, no hauria d'haver estat així, però aquest va ser el primer sentiment que vaig tenir envers en David.

Feia temps que corria amb el ciclomotor per tota la vila i se m'havia fet escàpol un parell de vegades. Fins que un dia em vaig llençar amb la motocicleta de patrulla al seu darrere, disposat a "caçar-lo". Quan vaig veure que semblava que ell no tenia res a perdre, que se saltava els senyals d'stop, travessava cruïlles i feia canvis bruscos de direcció, se'm va posar en marxa el plànol cognitiu.

De la visceralitat vaig passar al raciocini: "Ja t'agafaré", vaig sentir-me dir, mentre aturava la motocicleta per evitar mals majors...

Els joves, confiats i segurs de la seva superioritat física, menyspreen la dita "Sap més el diable per vell que per diable" (beneïda mare que m'has fet créixer amb el refranyer).

Com a professional acostumat a observar, vaig retenir detalls com ara el model del ciclomotor, els colors personalitzats i el casc. Visca la individualitat!

Va passar el temps i, casualitats de la vida, un dia de maig, a primera hora del matí, compartint sessió d'educació viària amb els alumnes de tercer d'ESO, va irrompre a l'aula. Prim, morè, agraciat físicament. No va caldre que es presentés, el seu casc ho va fer per ell. "Home, per fi tinc el plaer de conèixer la cara d'aquell de qui només he vist l'esquena vaig deixar anar." Em va mirar fixament. Sabia qui era, encara que no ens haguéssim vist mai. Un mig somriure es va dibuixar als seus llavis. "Ens coneixem?", va dir, mirant al seu voltant, buscant la complicitat de la resta de persones de l'aula. "El teu casc ho ha dit tot", li vaig contestar.

Li vaig explicar les raons per les quals sabia qui era. Es va quedar blanc. El vaig convidar a seure, es va quedar. La sessió va acabar sent un debat força animat i molt interessant sobre el que volem o podem fer amb la nostra vida sense perjudicar els altres.

Els alumnes van sol·licitar dues sessions més i, com que el servei m'ho permetia, vaig passar dos matins sencers al centre.

Ell va venir tots els dies i el vaig començar a conèixer. No tenia gaire relació amb els seus pares. A casa s'acumulaven els problemes, tant el pare com la mare treballaven tot el dia, i l'arribada d'un nadó el va acabar desplaçant. També vaig saber que ja l'havien aturat altres companys i que fins i tot el seu pare li havia tancat amb un cademat el ciclomotor i feia un temps que el trajecte fins a l'IES l'havia de fer a peu.

El primer dia, a l'hora de l'esmorzar, em vaig adonar que en David no portava entrepà. En demanar-li la raó d'això, em va contestar que no havia tingut temps de fer-se'l. Però alguna cosa no rutilava. L'endemà, vaig portar dos entrepans. Tal com jo sospitava, tampoc portava esmorzar. Li'n vaig oferir un, i no sé per quin però el va acceptar. A l'hora del pati s'esvaïen les diferències i l'un al costat de l'altre vam començar a parlar. "A mi mai no m'han preparat un entrepà", em va dir mirant-me als ulls (quina gerra d'aigua gelada!).

De mica en mica va néixer una relació de confiança, un vincle que em va permetre descobrir una persona que necessitava ajuda, que només demanava auxili.

Una confiança en va portar una altra i vaig poder saber els diferents problemes, fins i tot judicials, en què es trobava.

Es va exposar el cas als serveis pertinents: Prefectura, Serveis Socials, autoritats judicials. A més de les diverses mesures d'ajuda que es van engegar, també es va acordar donar-li l'oportunitat de convalidar les sancions pecuniàries que tenia acumulades per una activitat a la policia local, al costat nostre. Va passar tres dies, un total de vint-i-quatre hores, coneixent la nostra tasca, coneixent l'altre punt de vista sobre les seves activitats. La seva actitud va ser molt bona i crec que fins i tot s'ho va passar bé.

Va passar temps i la veritat és que el vaig perdre de vista uns quants anys.

Un dia, a la vila on resideixo, un jove corpulent descarregava caixes en una peixateria vora el meu domicili... "Aquest el coneixes!... Oh, i tant que ho és!... David!?" "Ostres, tu, que fas per aquí?"

Ens vam posar al dia davant un cafè, sí, ja prenia cafè! Aquell xitxarel·lo esquifit s'havia fet un armari. Havia deixat enrere moltes històries i havia pres un nou rumb.

"Què t'ha fet canviar?" vaig preguntar. "Un entrepà i l'oportunitat de ser escoltat."

Unes premisses bàsiques del nostre treball han de contemplar factors com estar oberts, ser creatius, investigar noves formes d'intervenció amb els joves, etc. És elemental, si volem millorar i arribar cada cop més lluny en la tasca que cal desenvolupar amb ells. La història de Santa Cristina d'Aro mostra una nova experiència de treball educatiu des de la col·laboració entre àrees diferents i entre diversos professionals...

Posem fil a l'agulla, una nova proposta de treball educatiu

Berta Cano Cano (treballadora social)
Cristina Casas Oferil (educadora social)
Paco Escamez García (policia local)
Santa Cristina d'Aro

A Santa Cristina d'Aro hem format la Comissió Tècnica Permanent (CTP) per treballar conjuntament i des de diferents àrees respostes de reparació educatives per als joves del municipi. Volem compartir amb vosaltres una experiència que pensem que pot ser d'interès.

Com cada dilluns, vaig passar a recollir el correu i, quina sorpresa! La Fiscalia de Menors ens havia enviat una petició d'informe sobre en Pep, un nen del municipi conegut per tothom, professionals i veïns. En Pep és un noi aparentment un pèl "empanat" i que, sense saber ben bé com, acaba sempre enmig de totes les històries que passen.

Aquesta vegada, però, ha estat denunciat per la mare de la Joana, companya del seu institut, per agressions i amenaces repetides. Convoco urgentment els meus companys del grup de la CTP per posar fil a l'agulla i mirar com gestionem aquest tema. Penso "Ja n'hi ha prou que sempre fem el mateix, hem de començar a actuar d'una manera diferent!"

En Pep i la Joana tenen 12 anys, van junts a l'institut i cada dia comparteixen els trajectes en el transport escolar. La Joana acostuma a provocar en Pep, se'n riu, i un cop aquest salta, "es fa la màrtir" i en Pep acaba sempre tenint les culpes de tot. En Pep reconeix que ell no té gaire paciència i que de vegades les seves reaccions no són les més adequades. El dia de la denúncia la Joana el va insultar i ell li va retornar els insults i li va tirar una senyora escopinada. La mare de la Joana, que sempre està pendent d'ella i de les baralles que té amb els seus companys, s'hi va posar i li va dir que el denunciaria. Així ho va fer.

Cito en Pep una tarda i arriba bastant puntual. Com gairebé sempre, fa cara de pomes agres, però es mostra tranquil. Aquest és un espai que ja li és familiar, però encara no sap què li espera.

D'entrada no tenia ni idea que l'havien denunciat. Per ell havia estat una reacció d'allò més normal davant una nova provocació de la Joana. Li explico el motiu de la denúncia i les conseqüències que això pot arribar a tenir i observo com la seva cara fa una metamorfosi! Em preguntava què li devia passar pel cap... De fet, a tots nosaltres, ens va sorprendre la seva reacció! Valorant la resposta d'en Pep, a la CTP ens vam qüestionar si aquest era el camí, si calia una denúncia perquè canviés d'actitud. Potser sí, potser aquest era un bon moment per començar a fer-lo reaccionar.

Va reconèixer el que havia passat, tot i que per ell tampoc n'hi havia per tant. "Què em pot passar?", va preguntar, inquiet. Li explico que Aquesta vegada va de debò, que a partir d'ara els seus actes poden tenir repercussions més greus i que és ell qui s'ha de responsabilitzar del que fa.

Vam deixar enrere les "esbrincades", els "discursos", els "bons consells" que fins llavors *no* havien funcionat com nosaltres esperàvem. Aquest cop volíem obrir una nova línia d'actuació.

Li vam proposar que participés en un taller de relacions entre iguals a l'Espai Jove, i també que col·laborés de manera voluntària a la festa de la gent gran del nostre

municipi. Es va interessar per saber si seria l'únic noi en aquestes activitats i li vam explicar que hi hauria més joves i que fins i tot en una de les activitats coincidiria amb la Joana. Sorprenentment, no va posar cap pega a les proposicions. Vam observar que fins i tot li semblava interessant!

A l'Espai Jove es va tractar una història amb un dilema ètic en què els joves havien de reflexionar sobre diferents situacions de la seva vida i prendre consciència de les repercussions que podien tenir les seves decisions. Era una fórmula molt interessant per treballar les relacions entre iguals i observar les actituds i les pròpies reaccions dels joves. El taller era grupal per tal d'oferir una activitat no només adreçada a en Pep, sinó també com a activitat preventiva i de responsabilització per als altres joves. "Aquest sí que era el camí. Una nova proposta de treball educatiu", vaig pensar.

Al cap d'uns quants dies en Pep torna a entrar al despatx, amb la mateixa calma i tranquil·litat que el caracteritza! Ja havia complert amb els seus compromisos i l'acompanyava una nova experiència en aquest procés de reparació. Es mostrava satisfet explicant el que havia fet en les dues activitats. El taller de l'Espai Jove el va fer pensar i reflexionar sobre algunes coses. El dilema ètic tractava sobre casos d'assetjament entre companys, i sembla que es va sorprendre en identificar-se com a possible assetjador. Va poder compartir-ho amb amics seus amb els quals alguna vegada s'havia ficat en problemes i, a més, va conèixer gent nova. Va destacar que fer aquesta activitat amb els seus amics els va anar molt bé perquè moltes vegades s'havien trobat en situacions similars.

La seva participació activa com a "voluntari" amb la gent gran també semblava que li havia estat profitosa; havia parat i desparat taules, havia ajudat a servir el menjar, a posar elements de decoració i, finalment, va compartir un dinar amb tots els voluntaris. Deia que s'havia sentit a gust i que les persones grans estaven encantades que hi col·laboressin els joves. A més, comentava que li havia agradat l'experiència com a cambrer i que, fins i tot, l'havien felicitat per com ho havia fet. Feia un discurs alegre i motivat i es podia percebre que havia gaudit amb les dues activitats. La seva manera d'explicar-ho ens va fer veure que alguna cosa s'havia remogut a dins seu.

Li vam transmetre la nostra satisfacció per la seva implicació en les activitats i el vam felicitar pel seu procés. Era evident el profit que n'havia tret, però encara no teníem la certesa que a partir de llavors tot anés sobre rodes. Ens vam acomiadar i, com sempre, vam deixar la porta oberta perquè vingués si ho necessitava.

Pel que fa a la Joana, estava fent un tractament terapèutic amb el psicòleg de serveis socials per ajudar-la a gestionar la ràbia, la ira i, en general, els seus impulsos. Arran d'aquest incident entre ella i en Pep, des de la CTP vam valorar que es tractés el tema des del servei on ja era atesa, per tal de no duplicar la intervenció. El psicòleg hi va estar d'acord i va abordar, dins la teràpia, aquest nou problema de la Joana, que també va participar com a "voluntària" a la festa de la gent gran i va coincidir amb el Pep. El cert és que tots dos es van relacionar correctament.

Com a conclusió professional, valorem molt positivament l'experiència i el treball fet amb aquest cas. Tots hem après una mica més a partir d'aquesta proposta educativa tan diferent. Preteníem que el jove pogués connectar amb aspectes personals i reflexionar i sembla que això s'ha assolit. Es valora especialment la importància de donar prioritat a aquesta línia educativa, on el jove es mostra més actiu i en pot treure més profit. Creiem, però, que en properes experiències caldria incidir de la mateixa manera amb tots els protagonistes de la història.

En aquest cas, es va treballar amb els dos joves des de diferents serveis, en Pep des de la CTP i la Joana des de la intervenció psicològica. Tot i que amb els dos es va fer

un treball de caire educatiu, pensem que la reparació s'hauria d'abordar des de la CTP, per tal que els dos joves visquin la intervenció de manera més igualitària.

Camí del "CERCAadors"

Durant l'any 2011 el grup CERCA ha centrat la seva activitat en la recollida d'històries sobre algunes intervencions dels seus membres en els conflictes amb presència d'infants i joves.

D'una part, ens ha permès recopilar exemples concrets de bones pràctiques, com queda palès en la narració de les històries presentades en l'apartat anterior.

De l'altra, sobre la base del material recollit, hem obert una via de reflexió i anàlisi, amb calma i tranquil·litat, entorn dels moments clau, dels elements comuns, de les particularitats d'aquestes històries i de la manera com s'ha intervingut.

L'objectiu que ens ha guiat en aquesta etapa ha estat fer una anàlisi de la nostra intervenció. Diem "**nostra**" perquè es basa en la pròpia experiència dels professionals que han participat en la comunitat de pràctiques.

Identificar els conceptes bàsics que emmarquen la nostra acció i distingir les eines que fem servir cada dia ens ajuda a ser més conscients de la seva importància i eficàcia a l'hora d'avaluar-ne els resultats.

Algunes d'aquestes eines, si més no així ho entenem, tenen a veure amb el vincle, la confiança, el reconeixement de l'altre, el respecte, l'empatia, creure en la capacitat de l'altre, l'observació, l'escolta, la culpa, la integració, els límits, el càstig, l'acompanyament, la transparència...

Amb la paraula, el diàleg, com a eina fonamental per donar tot el valor a les altres...

Aquest ha estat el repte del grup "CERCAadors" durant tot aquest any 2012. El seu treball queda recollit en el proper capítol.